

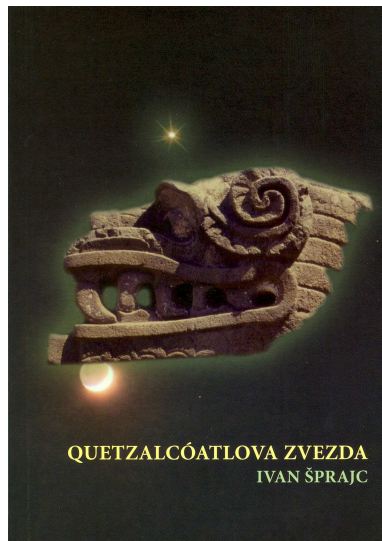
Ivan Šprajc: QUETZALCÓATLOVA ZVEZDA: PLANET VENERA V MEZOAMERIKI, prevedla Zala Rott, Založba ZRC, Ljubljana 2006, 208 strani.

Maji neizogibno pritegnejo pozornost vseh, ki so si v Mehiki in sosednjih državah ogledali piramide. Zemljo so imeli za plosko in niso poznali kolesa, a so uvedli ničlo in številski sistem z mestno vrednostjo.

Slovenski prevod dela predstojnika Inštituta za antropološke in prostorske študije dr. Ivana Šprajca je nastal po originalu, ki je deset let pred tem izšel v španščini v Mehiki. Knjiga ne ponuja samo podatkov za morebitne turiste, ampak seže veliko globlje, čeprav „ni namenjena strokovnjakom za Mezoameriko ali arheoastronomijo“. Predgovoru in uvodu sledijo poglavja Potovanja klateške zvezde, Svete knjige, Dež in koruza, Vojna in žrtvovanje in Ideje in izvori. Na koncu je še veliko lepih barvnih prilog, sklepna razmišljanja in seznam virov.

Za bralce Obzornika je najbrž najbolj zanimivo začetno poglavje, posvečeno Veneri. Za Soncem in Luno najsvetlejšemu vesoljskemu telesu je veljala posebna pozornost prebivalcev Mezoamerike. Skrbno so zasledovali Venero na nebu in na tem gradili koledar in verovanje. Povezali so jo s Quetzalcóatlom, enim od „najpomembnejših in najkompleksnejših“ mezoameriških božanstev, stvarnikom, bogom življenja, rodovitnosti in vetra. Po pripovedovanju se je po odhodu proti vzhodu spremenil v Venero kot Danico. Prerokba, da se bo vrnil, je domačinom vzela voljo, da bi se odločno uprli španskim zavojevalcem. Knjiga osvetli pomen Venere v kulturi in življenju mezoameriških ljudstev.

Venera kot notranji planet se okoli Sonca giblje hitreje kot Zemlja. Maji so poznali njen sinodski obhodni čas 583,92 dneva ali približno 584 dni, po katerem se Venera vrne v enako lego na nebu. Pet krat 584 je enako 2920, kar da osem let po 365 dni. O številih 236, 90, 250, 8 je v svojih spominih poročal Richard Feynman, ki se je živo zanimal za Maje in o njih tudi predaval. Venero so videli 236 dni na vzhodnem nebu kot Danico, potem je 90 dni niso videli, ker je izginila za Soncem v vnanko konjunkcijo, nato so jo videli 250 dni na zahodnem nebu kot Večernico, nakar je prišla za 8 dni pred Soncem v notranjo konjunkcijo. Razlika med 90 in 8 je nastala, ker Venera potuje po nebu počasneje, ko je bolj oddaljena od Sonca, in hitreje, ko je

oddaljena manj. Razlika med 236 in 250 pa je najbrž posledica razlik v obliki vzhodnega in zahodnega obzorja. Knjiga podrobno pojasni obsežne tabele iz Dresdenskega kodeksa, ki rabi kot vir podatkov o Majih. Skoraj vse druge knjige so Španci zažgali. V nadaljnjih poglavjih izve bralec še veliko o Majih in nekaterih njihovih nenavadnih običajih. Tudi preostali del knjige je za bralca Obzornika zanimivo branje.

Janez Strnad

Herbert Zeitler in Dušan Pagon: KREISGEOMETRIE – GESTERN UND HEUTE: VON DER ANSCHAUUNG ZUR ABSTRAKTION, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 2007, 224 strani.

Pri znani nemški založbi Wissenschaftliche Buchgesellschaft (WBG Darmstadt) je lani izšla znanstvena monografija *Kreisgeometrie – gestern und heute*. Avtorja knjige sta Dušan Pagon in Herbert Zeitler.

Dr. Dušan Pagon je redni profesor na Fakulteti za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru in raziskovalec v skupini za geometrijo in topologijo na Inštitutu za matematiko, fiziko in mehaniko v Ljubljani. Doktoriral je leta 1982 na Moskovski državni univerzi pri prof. Alekseju Kostrikinu na področju neasociativne algebre. Dr. Herbert Zeitler je od leta 1991 upokojeni zaslužni profesor Matematičnega inštituta Univerze v Bayreuthu, na kateri je bil poldrugo desetletje vodja Oddelka za matematiko in specialno didaktiko matematike. Kot učenec Oskarja Perrona je preučeval predvsem končne geometrije in doktoriral na Univerzi v Kasslu. Leta 2000 je za svoje življenjsko delo prejel častni doktorat Univerze v Pécsi na Madžarskem.

Pričujoča knjiga temelji na zapiskih in gradivih dolgoletnih predavanj in seminarjev iz geometrije. Avtorja na primeru krožnice prikažeta postopno spreminjanje geometrije iz nazorne v abstraktno. Prvič ta pot poteka prek algebre, drugič pa prek aksiomatike. Prehod iz nazornega v abstrakcijo seveda ni značilen le za matematiko, ampak ga pogosto srečamo na različnih področjih – npr. v naravoslovju, književnosti, glasbi, likovni umetnosti in drugod.

